

Posudek magisterské diplomové práce

(posudek oponenta)

Autorka práce: Macková Veronika

Název práce: Styl a jazyk sportovního zpravodajství a publicistiky moderátorů a komentátorů České televize (zaměřeno na Petra Vichnara)

Oponent: Šoltys Otakar (FSV UK)

Cíl práce: Autorka si stanovila poměrně prestižní cíl, který má v československé (a české) lingvistické tradici bohaté a světově uznávané zázemí, které je nejen teoretické, ale je také nasyceno řadou vynikajících analytických studií. Lingvistická část práce je tedy provázena prestižním kontextem, se kterým se autorka měla vyrovnat. Součástí práce je také sémiotická analýza dvou televizních pořadů. Pokud jde o sémiotickou analýzu, tak naše domácí tradice ani zdaleka není tak bohatá, sémiotika se v duchu strukturalismu a funkcionalismu považovala za nadřazenou (střečovou) disciplínu pro lingvistiku, ale prakticky se k analýzám využívala okrajově (Mathesius, Mukařovský, Mathauser, Šabouk aj.). Soustavněji se sémiotická analýza začala pěstovat po r. 1989 a konkrétní výsledky přinesla zejména po pragmatickém obratu v mediálních studiích, když před přenosovým pojmáním mediální komunikace dostalo přednost pojmání konstitutivní (kulturální) a začala se zkoumat symbolická moc publika (Birminghamská škola, u nás Reifová, popř. Doubravová, Černý, Holeš aj.). Je jasné, že v magisterské práci není možné se s tak širokým a bohatým zázemím vyrovnat, přesto by výběr měl být poučený a hlavně přesný. Autorka se v lingvistické části dovolává bakalářské práce Veroniky Mackové jako modelové práce. Je tedy pravděpodobné, že chyb se dopustila již Veronika Macková, nicméně převzatá chyba je také chyba. Za nedostatek, ke kterému by se autorka měla vyjádřit při obhajobě, považuji nedostatečné odlišování funkčního stylu od stylu individuálního. Přitom klasifikace funkčních stylů je jeden z přínosů Pražské školy světové lingvistiky. Funkční styly jsou definovány paradigmatickými vztahy v jazykovém systému (langue), zatímco individuální styl je záležitostí komunikační události (parole). Petr Vichnar a jeho jazykové projevy by byly jasněji interpretovatelné, kdyby autorka oddělila to, co je určováno funkčním stylem, a zvýraznila to, co přináší Vichnarův styl individuální. Tato nejasnost prochází celou prací, i když autorka odkazuje na publikace a autory, kteří tuto distinkci považují za základní (Čechová).

Technika práce: Autorka pracuje explicitně s jazykovou a sémiotickou analýzou, implicitně je také přítomna analýza diskursivní. Jde tedy o propojení dvou vědeckých paradigmat. Lingvistická analýza je strukturalistická a funkcionalistická, použité prostředky se vztahují a hodnotí vzhledem k jazykovému systému. Sémiotická analýza a implicitně diskursivní se považují za kvalitativní metody, které se vztahují ke konkrétní a neopakovatelné komunikační události. Interpretace jazykových znaků má tedy vlastnosti interindividuální, na interpretovi nezávislé, zatímco sémiotická a diskursivní analýza plně zahrnují osobnost interpreta. Měli bychom se tedy ptát, zda lze výsledky analýz slučovat a považovat je za stejně hodnotné.

Struktura práce: Práce je logicky a přehledně vystavena, nabízí dostatek empirických zjištění, aby bylo možné nabízené závěry prověřit a považovat je za doložené. Po mém soudu, který je možno vyvrátit, by práci stačila jen synchronní analýza. Aby diachronie byla spolehlivá, musela by být zastoupena více než jednou analýzou, a pak by se rozsah práce dostal za hranici přijatelnosti.

Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu: Autorka pracuje pouze se základní literaturou, často se slovníky a encyklopediemi, monografiím, časopiseckým statím a

diplomovým pracím se vyhýbá. I když postihuje zvolenou problematiku, bylo by možné pracovat s prestižnějším a přesnějším teoretickým rámcem.

Pochopení zpracované literatury a schopnost ji aplikovat: Autorka se nedopouští zásadních chyb, ale drobných nepřesností. Např. pojetí znaku u deSaussura neobsahuje vyjádření k amorfности reality, která je uchopitelná právě díky spojení označujícího s označovaným, čímž je teprve realita artikulována, aby mohla být předmětem poznávání a komunikace. Také vysvětlení denotace a konotace u R. Bartha, jehož studii Mýtus dnes autorka pozitivně četla, je zmatečné. Není pak zřejmé, jak funguje mýtotvorný proces a ani purifikační role mýtu.

Logičnost výkladu, podloženost závěrů: Práce má zřejmou vnitřní logiku a ve zvoleném teoretickém rámci jsou závěry podloženy. Nelze si nepovšimnout jisté pozitivní emocionální angažovanosti autorky při interpretaci zjištěných dat, která je adekvátní a přijatelná u sémiotické a diskursivní analýzy, méně u analýzy lingvistické.

Funkčnost a přiměřenost poznámkového aparátu: Poznámkový aparát patří ke chvályhodným částem diplomové práce, vyžadoval by však korekturu, protože často se autorce stává, že zkracuje názvy citovaných prací, opakuje odkazy tam, kde by stačil opus citovaný atd.

Jazyková a stylistická úroveň práce: Autorka je nadána jasným stylem výkladovým, tj. je schopna i složité souvislosti vykládat jasně a srozumitelně. Také její závěry jsou střízlivé a doložené. Dělá však některé ortografické chyby, a to systémově: neodděluje vloženou vedlejší větu na jejím konci od věty hlavní, u výčtů dělá čárku i před prvním členem výčtu, mezi větami hlavními v souvětí souřadném neodděluje čárkou poměr důsledkový, často odporovací a vytýkáci, pokud součástí spojovacího výrazu je spojka a, zcela důsledně odděluje koordinované vedlejší věty, i když jsou v poměru slučovacím. V práci je také řada překlepů (okolo dvaceti), které působí rušivě zejména v případě terminologie. Autorka by měla zajistit ještě jednu písmenkovou korekturu textu, který bude uložen do knihovny.

Shrnující komentář: Výsledná práce je původní a hodnotná v empirických analýzách i při interpretaci zjištěných fakt. Není dokonalá, pokud jde o teoretický rámec a ujasněnost vztahu mezi individuálním a funkčním stylem. Průkopnické jsou obě sémiotické analýzy. Metodologicky směšuje dvě vědecká paradigmatata a není zřejmé, zda to činí vědomě. Přesto lze konstatovat, že práce splňuje požadavky kladené na práci magisterskou, a proto ji doporučuji k obhajobě. Navrhuji, aby byla klasifikována v intervalu velmi dobře – dobře a aby výsledná známka byla stanovena na základě obhajoby.